॥तैत्तिरीय संहिता॥

॥तृतीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः॥

(द्वेषं इमा अष्टादंश च)॥ 1॥

देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रंसवैंऽिश्वनौंर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्तौभ्यामाद्देऽिभ्रंरिस् नारिंरिस् परिंलिखित् रक्षः परिंलिखिता अरातय इदम्ह रक्षंसो ग्रीवा अपि कृन्तामि योंऽस्मान् द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्म इदमंस्य ग्रीवा अपि कृन्तामि कृन्तामि दिवे त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा शुन्धंतां लोकः पितृषदंनो यवोऽिस यवयास्मद्वेषः [1]

यवयारांतीः पितृणाः सदंनम्स्युद्दिवः स्तभानाऽन्तरिक्षं पृण पृथिवीं द्रंह द्युतानस्त्वां मारुतो मिनोतु मित्रावरुणयोधीवण धर्मणा ब्रह्मविनं त्वा क्षत्रविनः सुप्रजाविनः रायस्पोषविनं पर्यूहामि ब्रह्मं द्रह क्षत्रं द्रंह प्रजां द्रंह रायस्पोषं द्रह घृतेनं द्यावापृथिवी आ पृणेथामिन्द्रंस्य सदोऽसि विश्वजनस्य छाया परि त्वा

गिर्वणो गिरं इमा भंवन्तु विश्वतो वृद्धायुमनु वृद्धंयो जुष्टां भवन्तु जुष्टंय इन्द्रंस्य स्यूरसीन्द्रंस्य ध्रुवमंस्यैन्द्रम्सीन्द्रांय त्वा॥ [2]

(हुन्तेन्द्रांय द्वे चं)॥ 2॥

रक्षोहणी वलगहनी वैष्णवान्खेनामीदमहं तं वेलगमुद्धेपामि यं नेः समानो यमसमानो निच्खानेदमेनमधेरं करोमि यो नेः समानो योऽसमानोऽरातीयति गायत्रेण छन्दसाऽवंबाढो वलगः किमत्रं भद्रं तन्नौ सह विराडंसि सपत्रहा सम्राडंसि भ्रातृब्यहा स्वराडंस्यभिमातिहा विश्वाराडंसि विश्वांसां नाष्ट्राणा है हन्ता [3]

रक्षोहणीं वलगृहनः प्रोक्षांमि वैष्णवान् रक्षोहणीं वलगृहनोऽवं नयामि वैष्णवान् यवोऽसि यवयास्मद्वेषों यवयारांती रक्षोहणों वलगृहनोऽवं स्तृणामि वैष्णवान् रक्षोहणों वलगृहनोऽिम जुंहोमि वैष्णवान् रक्षोहणों वलगृहनोऽिम जुंहोमि वैष्णवान् रक्षोहणों वलगृहनौ पर्यूहामि वैष्णवी रक्षोहणों वलगृहनौ पर्यूहामि वैष्णवी रक्षोहणों वलगृहनौ परि स्तृणामि वैष्णवी रक्षोहणों वलगृहनौ वेष्णवी बृहन्नसि बृहद्गांवा बृहतीमिन्द्रांय वाचं

वद॥ [4]

(अनींकेनाष्टौ चं)॥ 3॥

विभूरंसि प्रवाहंणो वहिंरसि हव्यवाहंनः श्वात्रोऽसि प्रचेतास्तुथोऽसि विश्ववेदा उशिगंसि कविरङ्घारिरसि बम्भारिरवस्युरंसि दुवंस्वाञ्छुन्थ्यूरंसि मार्जालीयेः सम्राडंसि कृशानुंः परिषद्योऽसि पवंमानः प्रतक्कांऽसि नर्भस्वानसंमृष्टोऽसि हव्यसूदं ऋतधांमाऽसि सुवंज्योतिर्ब्रह्मंज्ये सुवंधांमाऽजोंऽस्येकंपादहिंरसि बुध्नियो रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ [5]

(गातुविद्भ्येकंत्रि १शच)॥ ४॥

त्वर सोम तनूकृद्धो द्वेषोंभ्योऽन्यकृतेभ्य उरु यन्तासि वरूथ् स्वाहां जुषाणो अप्तराज्यंस्य वेतु स्वाहाऽयं नो अग्निर्वितं कृणोत्वयं मृधः पुर एंतु प्रभिन्दन्न। अयर शत्रूं अयतु जर्ह्षणणो ऽयं वाजं जयतु वाजंसातौ॥ उरु विष्णो वि क्रमस्वोरु क्षयांय नः कृधि। घृतं घृतयोने पिब प्रप्रं यज्ञपंतिं तिर॥ सोमो जिगाति गातुविद् [6] देवानांमेति निष्कृतमृतस्य योनिमासदमदित्याः

सदोऽस्यदित्याः सद् आ सीदैष वो देव सवितः सोमस्त र रक्षध्वं मा वो दभदेतत् त्व र सोम देवो देवानुपांगा इदम्हं मनुष्यो मनुष्यांन्थ्सह प्रजयां सह रायस्पोषेण नमो देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यं इदम्हं निर्वरुणस्य पाशात् सुवंर्भि [7]

वि ख्येषं वैश्वान्रं ज्योतिरग्ने व्रतपते त्वं व्रतानां व्रतपंतिरसि या ममं तृनूस्त्वय्यभूदिय सा मिय या तवं तृनूर्मय्यभूदेषा सा त्वियं यथायथं नौ व्रतपते व्रतिनौर्वृतानि॥ [8]

(यं दर्श च)॥ 5॥

अत्यन्यानगां नान्यानुपांगामुर्वाक्ता परैरविदं प्रोऽवंरैस्तं त्वां जुषे वैष्णुवं देवयुज्यायें देवस्त्वां सिवता मध्वाऽनुक्कोषंधे त्रायंस्वैन् स्वधिते मैन र्ह्ण हिश्सीर्दिवमग्रेण मा लेखीरन्तरिक्षं मध्येन मा हिश्सीः पृथिव्या सं भेव वनस्पते शतवंलशो वि रोह सहस्रंवलशा वि वयश् रुहेम् यं त्वाऽयश् स्वधितिस्तेतिजानः प्रणिनायं महते सौभंगायाऽच्छिन्नो रायंः सुवीरंः॥ [9] पृथिये त्वाऽन्तिरक्षाय त्वा दिवे त्वा शुन्धंतां लोकः पितृषदंनो यवोऽसि यवयास्मद् द्वेषो यवयारातीः पितृणा स्यदंनमसि स्वावेशो ऽस्यग्रेगा नेतृणां वनस्पित्रिधं त्वा स्थास्यित तस्यं वित्ताद्देवस्त्वां सिवृता मध्याऽनक्त सुपिप्पलाभ्यस्त्वौषंधीभ्य उद्दिव स्तभानान्तिरक्षं पृण पृथिवीमुपंरेण द इह ते ते धामौन्युश्मसि [10]

गमध्ये गावो यत्र भूरिशङ्गा अयासंः। अत्राह् तदुंरुगायस्य विष्णौः पर्मं पदमवं भाति भूरैः॥ विष्णोः कर्माणि पश्यत् यतौ व्रतानि पस्पशे। इन्द्रंस्य युज्यः सखाँ॥ तिद्वष्णौः पर्मं पद सदो पश्यन्ति सूर्यः। दिवीव चक्षुरातंतम्॥ ब्रह्मविनं त्वा क्षत्रविनर्भ सुप्रजाविनर्भ रायस्पोष्विन् पर्यूहािम् ब्रह्मं हर्ह क्षत्रं हर्भह प्रजां हर्भह रायस्पोषं हर्भह परिवीरिस् परि त्वा दैवीविंशौ व्ययन्तां परीमर्भ रायस्पोषो यर्जमानं मनुष्यां अन्तरिक्षस्य त्वा सानाववं गूहािम॥ [11]

(भवंतमेकंत्रिश्शच)॥ 7

ड्रषे त्वोंप्वीर्स्युपों देवान्दैवीर्विशः प्रागुर्वहींरुशिजो बृहंस्पते धारया वसूनि ह्व्या तें स्वदन्तां देवं त्वष्ट्वसं रण्व रेवंती रमध्वमुग्नेर्जनित्रंमिस वृषंणौ स्थ उर्वश्यंस्यायुरंसि पुरूरवां घृतेनाक्ते वृषंणं दधाथां गायत्रं छन्दोऽनु प्र जांयस्व त्रैष्टुंभं जागंतं छन्दोऽनु प्रजांयस्व भवंतं [12]

नः समंनसौ समोंकसावरेपसौं। मा युज्ञश्र हिश्सिष्टं मा युज्ञपंतिं जातवेदसौ शिवौ भंवतम् च नंः॥ अग्नावृग्निश्चरिति प्रविष्ट ऋषीणां पुत्रो अधिराज एषः। स्वाहाकृत्य ब्रह्मणा ते जुहोमि मा देवानौं मिथुयाकंभीग्धेयम्॥ [13]

(देवेन चतुंश्चत्वारिश्शच)॥ ८॥

आ दंद ऋतस्यं त्वा देवहिवः पाशेनाऽऽरंभे धर्षा मानुषानुद्धस्त्वौषंधीभ्यः प्रोक्षाम्यपां पेरुरंसि स्वात्तं चित् सदंव ह्व्यमापों देवीः स्वदंतैन सं ते प्राणो वायुनां गच्छता सं यजेत्रैरङ्गानि सं यज्ञपंतिराशिषां घृतेनाक्तौ पशुं त्रायेथा रेवंतीर्य्ज्ञपंतिं प्रिय्धाऽऽविश्वतोरों अन्तरिक्ष सजूर्देवेनं [14]

वातेनाऽस्य ह्विष्रस्मनां यज् समंस्य तनुवां भव वर्षीयो वर्षीयसि यज्ञे यज्ञपंतिं धाः पृथिव्याः सम्पृचेः पाहि नमंस्त आतानाऽनुवां प्रेहिं घृतस्यं कुल्यामनुं सह प्रजयां सह रायस्पोषेणाऽऽपो देवीः शुद्धायुवः शुद्धा यूयं देवा र ऊँह्व र शुद्धा व्यं परिविष्टाः परिवेष्टारो वो भूयास्म॥ [15]

(अन्द्यो वीहि पर्श्वं च)॥ ९॥

वाक्त आ प्यांयतां प्राणस्त आ प्यांयतां चक्षुंस्त आ प्यांयता १ श्रोत्रं त आ प्यांयतां या ते प्राणाञ्छुग्जगाम या चक्षुर्या श्रोत्रं यत् ते क्रूरं यदास्थितं तत् त आ प्यांयतां तत् तं एतेनं शुन्धतां नाभिस्त आ प्यांयतां पायुस्त आ प्यांयता १ शुद्धाश्चरित्राः शमुद्धाः [16]

शमोषंधीभ्यः शं पृंथिव्यै शमहोंभ्यामोषंधे त्रायंस्वैन् इ स्विधंते मैन है हिश्सी रक्षंसां भागोंऽसीदमहश् रक्षोंऽधमं तमों नयामि योंऽस्मान् द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्म इदमेनमध्मं तमों नयामीषे त्वां घृतेनं द्यावापृथिवी प्रोण्वांथामिच्छंन्नो रायंः सुवीरं उर्वन्तिरंक्षमिन्विंहि वायो वीहिं स्तोकानाश् स्वाहोर्ध्वनंभसं मारुतं गंच्छतम्॥ [17]

(वार्तस्याष्टाविर्श्शतिश्च)॥ 10॥

सं ते मर्नसा मनः सं प्राणेनं प्राणो जुष्टं देवेभ्यों ह्व्यं घृतवृत् स्वाहैन्द्रः प्राणो अङ्गंअङ्गे नि देंध्यदैन्द्रोंऽपानो अङ्गेअङ्गे वि बोभुवद्देवं त्वष्ट्रभूरिं ते स॰संमेतु विषुंरूपा यत् सर्लक्ष्माणो भवंथ देवत्रा यन्त्रमवंसे सखायोऽनुं त्वा माता पितरो मदन्तु श्रीरंस्यग्निस्त्वौ श्रीणात्वापः समेरिणन्वातंस्य [18]

त्वा ध्रज्यै पूष्णो रइह्यां अपामोषंधीना रोहिष्ये घृतं घृतपावानः पिबत् वसां वसापावानः पिबतान्तिरक्षस्य ह्विरंसि स्वाहां त्वाऽन्तिरिक्षाय दिशः प्रदिशं आदिशो विदिशं उद्दिशः स्वाहां दिग्भ्यो नमो दिग्भ्यः॥ [19]

(अुसि पड्वि १ंशतिश्च)॥ 11॥

समुद्रं गंच्छु स्वाहाऽन्तिरक्षं गच्छु स्वाहां देव संवितारं गच्छु स्वाहांऽहोरात्रे गंच्छु स्वाहां मित्रावर्रुणौ गच्छु स्वाहां सोमं गच्छु स्वाहां युज्ञं गंच्छु स्वाहा छन्दा सि गच्छु स्वाहा द्यावांपृथिवी गंच्छु स्वाहा नभो दिव्यं गंच्छु स्वाहाऽग्निं वैश्वान् गंच्छु स्वाहाऽग्निं यच्छ त्वं पुत्रं नप्तांरमशीय शुगंसि तम्भि शोच यौऽस्मान् द्वेष्टि यं चं व्यं द्विष्मो धाम्नोधाम्नो राजित्रतो वंरुण नो मुश्च यदापो अन्निया वरुणेति शपांमहे ततो वरुण नो मुश्च॥

[20]

(ह्विष्मंतीृश्चतुंस्रि॰शत्)॥ 12॥

ह्विष्मंतीरिमा आपों ह्विष्मांन् देवो अध्वरो ह्विष्मा आ विवासित ह्विष्मा अस्तु सूर्यः॥ अग्नेर्वोऽपंत्रगृहस्य सदंसि सादयामि सुम्नायं सुम्निनीः सुम्ने मां धत्तेन्द्राग्नियोर्भाग्धेयीः स्थ मित्रावरुणयोर्भाग्धेयीः स्थ विश्वेषां देवानां भाग्धेयीः स्थ युज्ञे जांगृत॥ [21]

(नु सप्तचंत्वारिश्शच)॥ 13॥

हृदे त्वा मनंसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वोर्ध्वमिममंध्वरं कृंधि दिवि देवेषु होत्रां यच्छ सोमं राजन्नेह्यवं रोह मा भेमां सं विंक्था मा त्वां हि॰सिषं प्रजास्त्वमुपावंरोह प्रजास्त्वामुपावं रोहन्तु शृणोत्वग्निः समिधा हवंं मे शृणवन्त्वापों धिषणांश्च देवीः। शृणोतं ग्रावाणो विदुषो नु [22]

यज्ञ १ शृणोत्तं देवः संविता हवं मे। देवीरापो अपां नपाद्य ऊर्मिर्हं विष्यं इन्द्रियावां न्मदिन्तं मुस्तं देवेभ्यों देवत्रा धत्त शुक्र श्रुंक्रपेभ्यो येषां भागः स्थ स्वाहा कार्षिर्स्यपापां मुध्र संमुद्रस्य वोक्षित्या उन्नये। यमंग्ने पृत्सु मर्त्यमावो वाजेषु यं जुनाः। स यन्ता शर्श्वतीरिषः॥ (1) [23]

पुरुनिष्ठः पुर्वणीक भराऽभि वयोंभिर्य आयूर्रेषि विप्रश्शुचिश्चतुर्दश च॥ 14॥

त्वमंग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्व शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यांसि शङ्ग्यस्त्वं पूषा विधृतः पांसि नु त्मनां॥ आ वो राजांनमध्वरस्य रुद्र होतांर सत्ययज् रितंस्योः। अग्निं पुरा तंनिय्वोर्चित्ताद्धिरंण्यरूपमवसे कृणुध्वम्॥ अग्निर्होता निषंसादा यजीयानुपस्थे मातुरसुरुभावं लोके। युवां कृविः पुरुनिष्ठः [24]

ऋतावां धर्ता कृष्टीनामुत मध्यं इद्धः॥ साध्वीमंकर्देववीतिं नो अद्य यज्ञस्यं जिह्वामंविदाम् गृह्याम्। स आयुरागांध्सुर्भिवंस् भुद्रामंकर्देवहूंतिं नो अद्य॥ अर्ऋन्दद्ग्निः स्तुनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहर्द्वीरुधंः समुञ्जन्न। सुद्यो जंज्ञानो विहीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः॥ त्वे वसूंनि पुर्वणीक [25]

होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियांसः। क्षामेव विश्वा भुवंनानि यस्मिन्थ्स र सौभंगानि दिधरे पावके॥ तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम् विश्वाः सुक्षितयः पृथंक। अग्ने कामांय येमिरे॥ अ्षयाम् तं कार्ममग्ने तवोत्यंश्यामं र्यि॰ रंयिवः सुवीरम्। अश्याम् वार्जम्भि वाजयंन्तोऽश्यामं द्युम्नमंजराजरं ते॥ श्रेष्ठं यविष्ठ भारताग्ने द्युमन्तुमाभर। [26]

वसो पुरुस्पृह र रियम्॥ स श्वितानस्तेन्यत रोचनस्था अजरेभिर्नानंदद्भिर्यविष्ठः। यः पांवकः पुरुतमः पुरूणि पृथून्यग्निर्रन्याति भर्वन्नं॥ आयुष्टे विश्वतो दधद्यम्भिर्वरेण्यः। पुनस्ते प्राण आयंति परा यक्ष्मरं सुवामि ते॥ आयुर्दा अंग्ने ह्विषो जुषाणो घृतप्रंतीको घृतयोनिरेधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गर्व्यं पितेवं पुत्रम्भि [27]

रक्षतादिमम्॥ तस्मै ते प्रतिहर्यते जातंवेदो विचंर्षणे। अग्ने जनांमि सृष्टुतिम्॥ दिवस्परि प्रथमं जंज्ञे अग्निरस्मद् द्वितीयं परि जातवेदाः। तृतीयंमप्स नृमणा अजंस्रमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः॥ शुचिः पावक वन्द्योऽग्ने बृहद्वि रोचसे। त्वं घृतेभिराहुंतः॥ दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौद् दुर्मर्षमायुंः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतों अभवद्वयोभिः [28]

यदेनं द्यौरजनयत्सुरेताः॥ आ यदिषे नृपतिं तेज् आन्द्भुचि रेतो निषिक्तं द्यौर्भीकै॥ अग्निः शर्धमनवद्यं युवानः स्वाधियं जनयत्सूदयं च॥ स तेजीयसा मनंसा त्वोतं उत शिक्ष स्वपृत्यस्यं शिक्षोः। अग्ने रायो नृतंमस्य प्रभूंतौ भूयामं ते सुष्टुतयंश्च वस्वंः॥ अग्ने सहंन्तमा भर द्युम्नस्यं प्राप्सहां र्यिम्। विश्वा यः [29]

चर्षणीर्भ्यांसा वाजेषु सासहंत्॥ तमंग्ने पृतनासहर् रियर संहस्व आ भेर। त्वर हि सत्यो अद्भुतो दाता वाजंस्य गोमंतः॥ उक्षान्नांय वृशान्नांय सोमंपृष्ठाय वेधसें। स्तोमैंविधेमाग्नयें॥ वृद्या हि सूनो अस्यद्मसद्धां चृक्ते अग्निर्जनुषाज्मान्नम्। स त्वं नं ऊर्जसन् ऊर्जं धा राजेव जेरवृके क्षेष्यन्तः॥ अग्न आयूर्षि [30]

प्वस् आ स्वोर्जिमिषं च नः। आरे बांधस्व दुच्छुनाम्॥ अग्ने पवस्व स्वपां अस्मे वर्चः स्वीर्यम्॥ दधत्पोष रे रियं मियं॥ अग्ने पावक रोचिषां मृन्द्रयां देव जिह्नयाँ। आ देवान् विक्षे यिक्षं च॥ स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवा इहा वह। उपं यज्ञ हिवश्चं नः॥ अग्निः श्चित्रततमः श्चिविप्रश्श्चिः कविः। शुचीं रोचत् आहुंतः॥ उदंग्ने शुचंयस्तवं शुक्रा भ्राजंन्त ईरते। तव ज्योती रेष्युर्चयंः॥ [31]

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

तृतीयः प्रश्नः 13

 ${\sf GitHub: \ http://stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/